

สื่อทีวี กับความหวังใยของพ่อแม่

ผศ. ลักษณ์ คงลาม

เวลานี้ พ่อ-แม่ถูกยึดครองดินแดนไปเสีย หมายความว่าครอบครัวเคยเป็นดินแดนที่พ่อแม่ ดูแล เป็นผู้ปกครอง เป็นผู้ที่น่าลูก แต่เวลานี้พ่อแม่สูญเสียอำนาจปกครองนี้ไป โดยที่ที่บ้านและครอบครัวได้ถูกสื่อ เช่นทีวี และวิดีโอเข้ามายึดครอง มาทำหน้าที่แทนพ่อแม่ในการแสดงหรือนำเสนอโลกแก่ลูก (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต))

ไม่ว่าเวลาจะ เปลี่ยนแปลงไปนานเท่าใด สื่อโทรทัศน์ก็ยังคงเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมจากเด็กอย่างไม่เสื่อมคลาย เด็กใช้เวลาส่วนใหญ่ในการดูโทรทัศน์จากงานวิจัยพบว่าในประเทศสหรัฐอเมริกา เด็กดูโทรทัศน์โดยเฉลี่ย 3-4 ชั่วโมงต่อวัน ขนิษฐา ชวนชื่น (2550) ทำการสำรวจพฤติกรรมการดูโทรทัศน์ของเด็ก พบว่า เด็กไทยร้อยละ 91 ดูโทรทัศน์ทุกวัน

ช่วงเวลาที่เด็ก ดูโทรทัศน์มากที่สุดในวันธรรมดา คือช่วงเวลา 16.00-20.00 น. คิดเป็นร้อยละ 62 รองลงมาคือหลัง 20.00 น. คิดเป็นร้อยละ 17 ถ้าเป็นวันเสาร์ อาทิตย์ เด็กจะดูโทรทัศน์ในช่วงเวลาก่อน 8.00 น. มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35 รองลงมาคือเวลา 8.00-12.00 น. คิดเป็นร้อยละ 27 รายการที่เด็กชอบดูมากที่สุดคือ รายการการ์ตูน คิดเป็นร้อยละ 71 รองลงมาคือรายการละคร คิดเป็นร้อยละ 11

หากเด็กใช้เวลาในการทำกิจกรรมส่วนใหญ่ไปกับการดูโทรทัศน์มากเกินไปอาจส่งผลเสียต่อเด็กในหลายด้าน กล่าวคือ

- * ผลการเรียนต่ำลง
- * อ่านหนังสือน้อยลง
- * ออกกำลังกายน้อยลง
- * นำหนักตัวมากเกินไป ([www.familymanagement .com](http://www.familymanagement.com))

การ เอาใจใส่ของพ่อแม่เกี่ยวกับพฤติกรรมการดูโทรทัศน์ของลูกจึงเป็นสิ่งที่มี ความสำคัญ สิริกันยา วงศ์ (2550) สำรวจพฤติกรรมการดูโทรทัศน์ของเด็กกับพ่อแม่ พบว่า พ่อแม่ส่วนใหญ่ร้อยละ 79 ดูโทรทัศน์กับลูก ด้วยเหตุผลที่ว่า เพื่อคอยชี้แนะสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมให้กับลูก เพื่อสร้างความอบอุ่นในครอบครัว ส่วนเหตุผลที่พ่อแม่ไม่ได้ดูโทรทัศน์กับลูก คือ ไม่มีเวลา และไม่คอยอยู่บ้าน

พ่อ แม่สามารถช่วยให้ลูกมีประสบการณ์ด้านบวกจากการดูโทรทัศน์ได้ โดยการ

- * การดูโทรทัศน์กับลูก
- * การเลือกรายการที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก
- * การกำหนดระยะเวลาในการดูโทรทัศน์ ต่อวัน หรือต่อสัปดาห์
- * การปิดโทรทัศน์ในช่วงรับประทานอาหารของครอบครัว และช่วงเวลาทำการบ้าน
- * ปิดโทรทัศน์หรือเปลี่ยนช่องเมื่อเปิดเจอรายการที่ไม่เหมาะสมกับเด็ก

การให้คำแนะนำของพ่อแม่ เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากสื่อ โทรทัศน์ได้อย่างมีคุณภาพ พ่อแม่สามารถนำสิ่งที่ลูกได้ดูจากโทรทัศน์มาพูดคุยกันในครอบครัว เป็นต้นว่า ถามว่าเด็กได้เรียนรู้อะไรบ้างจากรายการที่ดู ทำให้ถึงขอบตัวละครนั้น พ่อแม่ควรชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่ดี ที่เด็กควรเอาอย่าง พฤติกรรมใดเป็นพฤติกรรมที่ไม่ควรเลียนแบบ

นอกจากรายการโทรทัศน์ที่พ่อแม่ควรให้คำแนะนำแก่ลูกแล้ว โฆษณาทางโทรทัศน์ก็เป็นสิ่งที่ไม่ควรมองข้าม เพราะ จากการวิจัยพบว่าเด็กร้อยละ 94 ชอบดูโฆษณาทางโทรทัศน์ (ฆนิษฐา ชวนชื่น : อ้างแล้ว)

พ่อแม่ที่มีลูกอยู่ในช่วงอายุ 3-12 ปี มีความเห็นว่าโฆษณาทางโทรทัศน์มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของลูก คิดเป็นร้อยละ 55 โดยเฉพาะโฆษณาที่มีการแถมของเล่น และพ่อแม่มีความเห็นว่าเด็กชอบเลียนแบบคำพูดจากโฆษณาทางโทรทัศน์ คิดเป็นร้อยละ 44 (ศิริกัญญา วง : อ้างแล้ว) พ่อแม่อยากให้โฆษณาสินค้าสำหรับเด็กทางโทรทัศน์ มีการนำเสนอในลักษณะต่อไปนี โฆษณาควรมีการแฝงค่านิยมที่ดีสำหรับเด็ก ฟรีเซ็นเตอร์ควรมีการแต่งกาย ท่าทาง และใช้ถ้อยคำที่เหมาะสมเพื่อไม่ให้เด็กเลียนแบบ (ฆนิษฐา ชวนชื่น : อ้างแล้ว)

บริษัท J. Walter Thompson ที่ลอนดอน ได้สรุปแนวทางการใช้โฆษณาของเด็กไว้ดังแผนภาพ ข้างล่าง

ที่มา: Glen Smith 1997: 24

จะ เห็นได้ว่านอกจากเด็กจะชอบดูโฆษณาทางโทรทัศน์แล้วเด็กยังใช้โฆษณาในหลายๆ ด้าน เช่นเพื่อการเรียนรู้ เพื่อการเข้าสังคม เพื่อความบันเทิง เป็นต้น บทบาทของเด็กในฐานะผู้บริโภคสื่อและผู้บริโภคสินค้าได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ดังที่ S.Lang ได้อธิบายความเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดของเด็กในปัจจุบันว่า

* เด็ก มีความคิด ความรู้ และทักษะที่ผู้ปกครองไม่มี เพราะเด็กได้รับสิ่งเหล่านี้จากการศึกษาและจากสื่อ ความสนใจของเด็กกว้างไกลกว่าผู้ใหญ่

* เด็ก เติบโตในรูปแบบพฤติกรรม และความสนใจที่แตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตาม บุคคลที่เป็นแบบอย่างในการใช้ชีวิตและการทำงานก็ยังคงเป็นพ่อแม่

* เด็ก มีอิทธิพลอย่างมากต่อการซื้อสินค้าของครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นอาหาร ของใช้ และเด็กมีความรับผิดชอบมากขึ้นในการบริหารเวลาของตนเอง

การ ที่บทบาทของเด็กเปลี่ยนแปลงไป ทำให้พ่อแม่ต่างก็เป็นกังวลถึงอิทธิพลอันตรงพล้งจากสื่อโดยเฉพาะสื่อ โทรทัศน์เพิ่มมากขึ้น แต่ความกังวลนี้อาจจะลดลงไปได้หากมีสถานีโทรทัศน์ที่มุ่งเน้นในการนำเสนอ เนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะเป็นหลัก ปราศจากเงื่อนไขหรือกลไกทางธุรกิจ และทางการเมือง เข้ามาแทรกแซง

จากผลการประชุมคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม ที่ผ่านมา เห็นชอบร่างพระราชบัญญัติ (พ.ร.บ.) องค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสื่อสาธารณะแห่งประเทศไทย โดยมีสาระสำคัญคือ ให้มีการจัดตั้งองค์การสื่อสาธารณะขึ้นในประเทศไทย โดยเรียกย่อว่า อ.ก.ส.ท. ใช้ชื่อเรียกภาษาอังกฤษว่า Thai Public Broadcasting Organization หรือ TPBO ขึ้นเป็นหน่วยงานของรัฐ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นผู้นำในการผลิตและสร้างสรรค์รายการข่าวสาร สาระคุณภาพสูงที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและมุ่งยกระดับการเรียนรู้ของประชาชนทุกภาคส่วน ให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยไม่แสวงหาผลกำไร เป็นอิสระจากรัฐและนักธุรกิจ ภายใต้การดำเนินการอย่างมีคุณธรรมและยึดหลักจริยธรรมทางวิชาชีพ

โทรทัศน์สาธารณะจึงเป็นทางเลือกใหม่ของการดูโทรทัศน์ เป็นสถานีโทรทัศน์ที่พ่อแม่ตั้งตารอและฝากความหวังไว้ว่าจะเป็นช่องทางแห่ง การเรียนรู้ที่มีคุณภาพสำหรับเด็กๆ ในอนาคตอันใกล้

บรรณานุกรม

* ขนิษฐา ชวนชื่น (2550) การศึกษาความต้องการของผู้ปกครองที่มีต่อภาพยนตร์โฆษณาสินค้าสำหรับเด็กทาง โทรทัศน์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : กรุงเทพมหานคร.

* พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2548) คู่มือชีวิต. กรุงเทพมหานคร มูลนิธิพุทธธรรม.

* สิริกันยา วอง (2550) การศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองที่มีต่อภาพยนตร์โฆษณาสินค้าสำหรับเด็กทาง โทรทัศน์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : กรุงเทพมหานคร.

* หนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 17 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 :หน้า 14

* Smith J. (1997) Children's Food. U.K. : Chapman&Hall.

* www.familymanagement.com